

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjenišтво Ljubljana

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretjek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pos. UJU plačajo list z članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3113

Sporazum in edinstvo v Udruženju Jugoslovenskega Učiteljstva.

Dne 19. in 20. oktobra se je v Beogradu vršila seja širšega glavnega odbora UJU.

Na seji se je razpravljalo o delu uprave, o ukrepih za izboljšanje gmotnega položaja učiteljstva, o formiranju sekcij po banovinah, o učiteljskem tisku itd.

Seje se je udeležil celotni izvršilni odbor s polnoštevilnimi predstavniki sekcij iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Sarajeva in Splita.

V vseh vprašanjih je bil dosežen popoln sporazum. Izvršni odbor si je v polnem obsegu osvojil predloge sekcij Zagreb, Split in Ljubljana iz Zidanega mosta, ter so ostali člani pokazali visoko razumevanje, popolno predanost in veliko ljubezen do Udruženja in solidarnega medsebojnega dela. S tem so dosegli, da je notranja vez med sekcijami in izvršnim odborom danes jačja, nego je bila kdajkoli. Prepričani smo, da bo iz te vezi vstalo povsem novo, prerajeno in še jačše Udruženje nego je bilo dosedaj.

Glavna razprava je bila o stališču UJU do revizije uradniškega zakona, posebno pozornost pa so posvetili zastopniki učiteljstva vprašanju uredbe o razvrščanju uradništva. O tej zadevi je bila izdelana spomenica, ki bo predložena prosvetnemu ministru in ostalim merodajnim činiteljem.

Sprejet je bil predlog, da stopi UJU v ožjo zvezo z uradniškim Savezom ter z njim stalno sodeluje v vseh stanovskih uradniških zadevah.

Nadalje je bilo sklenjeno, da se g. minister prosvete naprosi, naj čimprej objavi splošni pravilnik k zakonu o narodnih šolah, s katerim bi se rešila mnoga prosvetna vprašanja, ki jih sam zakon ne ureja dovolj jasno.

Po seji je bil objavljen komunike, ki pravi:

»Glavni odbor Udruženja jugoslovenskega učiteljstva se je sestal 19. in 20. oktobra 1930. v Beogradu ter je v polnoštevilni svoji seji prisostvoval predvsem poročilu predsednika g. Milana Rabrenovića, ki je z ozirom na stanje v Udruženju po letošnji glavni skupščini v Beogradu in na njej izvršenih volitvah uprave dal Glavnemu odboru na razpolaganje svoj položaj in položaj vseh članov Izvršnega odbora; istofako je podal predsednik beogradske sekcije g. Milan Popović posebno pismeno ostavko na uredništvo Narodne prosvete.

Na to je, po razpravi in dogovoru med predstavniki vseh pet sekcij z g. Milanom Rabrenovičem z ozirom na razmere in položaj v Udruženju ter v interesu ureditve istih in osiguranja nadaljnjega pravnega delovanja ter ugleda, soglasno sprejel sledeče:

1. Glede dogodkov na poslednji glavni skupščini, ki so skalili tovariške odnose v organizaciji, se izjavlja splošna želja in nujna potreba, da se v Udruženju jugoslovenskega učiteljstva to več ne ponovi. V tem pravcu apelira Glavni odbor na vse učiteljstvo enako, a istofako na ves stan, ki mu hoče biti Udruženje jugoslovenskega učiteljstva in njegovo popolno edinstvo najjače jamstvo za ohranitev in razvijanje učiteljske zavednosti in učiteljskega socialnega položaja.

2. Vsemu učiteljstvu se polaga na srce, ne le da ostane v polni veri in privrženosti napram Udruženju jugoslovenskega učiteljstva, marveč da se v dobro pojmujočem interesu enotne naše narodne prosvete in vsega stanu združi, kar velja tudi onim, ki so bili doslej izven skupne organizacije.

S tem namenom predaja Glavni odbor v pozabljene omenjene dogodke z minule Glavne skupščine, dosihmal ne želeč, da se ponavljajo momentana nastala nasprotstva ali razpori v posameznih delih organizacije, zlasti vodstva, ki mora z vsemi silami gledati, na to, da se organizacija ozira na razmere, potrebe in upravičene želje vseh delov enako in enakopravno. Istočasno se izreka priznanje zaslužnim stanovskim delavcem v preteklih 10 letih obstoja naše organizacije.

3. Na podlagi navedenega se načelno sklene:

da mora biti položaj predsednika Udruženja izven diskusije kakor v sedanjih, tako v vsakih drugih prilikah, in zato se smatra tudi sedanjo osebnost predsednika kot nesporno. Dosledno temu ostane tudi Izvršni odbor v položaju do prve redne Glavne skupščine Udruženja.

4. Z ozirom na želje učiteljstva in potrebe organizacije se načelno sklene dalje:

ako je predsednik upokojenec, bodi podpredsednik Izvršnega odbora aktivni učitelj;

predsednik nobene sekcije ne more biti istočasno urednik stanovskega glasila;

predstavnik Udruženja za vzdrževanje zvez z učiteljsko internacionalno sme biti tudi oseba izven Izvršnega odbora; sekretarjat Izvršnega odbora se mora reorganizirati v stalno pisarno, s popolno ekspeditivnostjo;

sedanji Izvršni odbor se za vodstvo poslov organizacije in za urejevanje listov razširi še s predsedniki vseh sekcij, za kar se takoj sprejme poseben pravilnik.

Po sprejemu te konstatacije izrazi glavni odbor svoje zadovoljstvo, da sta se vrnila v Udruženje jugoslovenskega učiteljstva popolna solidarnost in mir, ter želi, da se na tej osnovi krepí naša organizacija tudi v naprej v vseh pravicah in krajih, kakor tudi, da bo ta organizacija učiteljstvu v vsaki priliki, tudi v najtežjih, iznad vseh drugih ozirov in vplivov.

Na podlagi navedenega načelnega sporazuma se je izvršila reorganizacija vodstva UJU sledeče:

Predsednik ostane nadalje g. Milan

Rabrenović, prvi podpredsednik gđc. Jelisava Vavra, drugi podpredsednik g. Milan Cvijović, tajnika: gđg. Milan Mihajlović in Dušan Rašić, tajnik za učiteljsko internacionalno g. Tihomir Kostić. Za urednike so bili izbrani: pri »Narodni Prosveti« g. Radiša Stefanović in Dušan Prica, za »Učitelja« g. Vujica Petković.

Podrobno poročilo o seji priobčimo v prihodnji številki. Ta seja Glavnega odbora UJU pomenja za organizacijo novo dobo. Morda v vsej desetletni dobi organizacije ni bil položen boljši temelj za homogenost Glavnega in Izvršnega odbora, kakor sedaj in ni bilo takega idejnega medsebojnega razumevanja, kakor je danes.

Danes lahko rečemo, da sta Glavni in Izvršni odbor homogena, kar je najboljša garancija za uspešno delo.

Otvorila so se nova pota in novi vidiki ter se nadejamo, da bo učiteljstvo s tem vršilo v polni meri svojo dolžnost v korist stanovske organizacije, naroda in jedinstvene države.

Omaguemo.

Težki boji in borbe učiteljstva za dostojen in primeren položaj v človeški družbi, za materijelno in moralno neodvisnost, za svojo in za svobodo šole, so učiteljstvo usposobili, utrdili in izklesali, da je stalo strnjeno, oklepajoč se svoje organizacije, kakor skala, ki so se ob njej razbili vsi besni valovi, ki so se vanj zaletavali. Priborjene materijalne in moralne dobrine niso pomehkužile učiteljstva. Učiteljstvo ni odložilo svojega orožja uma in srca, ampak se je vrglo na delo s še večjim pogumom, s še večjo gorečnostjo na polju šolstva in narodne prosvete. Njegov idealizem ni popuščal v najtežjih preizkušnjah, pa tudi ne v ugodnejših trenutkih. Pri svojem delu ni zasedovalo nikoli sebičnih ciljev, ker taki niso v skladu z njegovim položajem in poklicem, a tudi ne z njegovim vzgojo in miselnostjo. Učiteljstvo se zaveda svojega poklica: vsestranske vzgoje naše mladine. Ta poklic zahteva ljudi trdne volje, požrtvovalnosti, potrpežljivosti, ljubezni, vdanosti in vztrajnosti, ljudi polnih idealizma! Brez teh lastnosti je težko biti narodni učitelj. Naše učiteljstvo je v službi šole in naroda z vsem svojim žitjem in bitjem. V okrilju svoje organizacije se je z vsemi razpoložljivimi in legalnimi sredstvi borilo in delalo za povzdigo narodnega šolstva, narodne kulture, se izpopolnjevalo v svoji izobrazbi, a istočasno ni zanemarjalo nobene prilike, da se poteguje za izboljšanje svojega socialnega položaja. Pravilno je namreč, da zavisi vse delo in vsi uspehi v šoli in izven nje od tega, s kakšno moralno pa tudi materijalno silo

razpolaga, ki se medsebojno nujno izpopolnjujeta.

Danes se nahaja učiteljstvo — brez vseh pretiravanj — v zelo kritičnem položaju, kar se tiče njegovih gmotnih razmer. Ponovno se je že v našem stanovskem glasilu poudarjala sveta resnica, da bo učitelj postal predvsem le kruhoborec, ki ne bo imel več potrebne moralne sile, ne bo delal s prepričanostjo, s srcem in dušo, ako ne bo gmotno primerno situiran. Pojavljajo se že znaki, ki ne obetajo nič dobrega. Že dalje časa se opaža, da je nastala v učiteljskih vrstah težka atmosfera, nerazpoloženje in malodušnost. Ti pojavi se javljajo zlasti v organizaciji, kjer daje učiteljstvo izraz svojemu notranjemu razpoloženju.

Naša organizacija je bila nekakšno ognjišče, kjer je iskalo učiteljstvo oporo in tolažbo, kjer je črpalo novih moči, dobivalo novih pobud za svoje delovanje in kjer je tudi odkrivalo svoje križe in težave. Organizacija je postala naša življenska potreba. Velike preizkušnje, v katerih živimo, pa pretresajo temelje naše organizacije: vero posredinca v potrebo in smisel organizacije. Na vseh koncih so pretresi, ki pričajo o nestabilnosti in neenotnosti pogledov na organizacijo in njene cilje. Zelo močni pa so postali nazori, da nam organizacija ni potrebna, ker ni uspehov, le v breme nam je, v kolikor moramo plačevati organizacijski davek.

Društvena zborovanja so slabo obiskana. Na njih ni potrebne živahnosti, aktivnosti in zanimanja, na njih vlada neko mrtvilo. Z največjo težavo se vzdržuje potrebna di-

Zadnja prilika za naročilo na „NAŠ ROD“ in „MLADINSKO MATICO“ je še prihodnji teden do 31. t. m.

LISTEK.

JANKO GACNIK:

Nacionalna vzgoja.

(Zmage narodnih šol.)

(Konec.)

Izvrstno že služijo pomemčevalcu čitanke. Berila hvalijo nemške cesarje, nemške vojvode, nemške vojskovodje, nemški značaj, nemške kraje — o Slovanih molči čitanke, če je treba kaj zapisati njim v prilog. Pišejo se nemški in avstrijsko patriočni reki, računstvo s številkami predočuje veličino nemških dežel, rek in jezer, hribov in gora ter velikih mest — slovanski kraji so pustni, mesta majhna in zamazana, visokih gor ni. O lepoti Bleda ne zveš, četudi ti je pred nosom, Rusija se ne obravnava, četudi zavzema polovico Evrope — otroci bi znali izvedeti, da je slovanska in to bi znatno zavrlo pomemčevalno delo v šoli. Najbolj primerna in hvaležna učna predmeta za pomemčevanje pa sta bila zemljepis in zgodovina. Kako radi se otroci uče o državah, deželah in mestih, posebno, če so slike — in za te je bilo priskrbljeno, če po kom drugem ne, pa po Schulvereinu, pa tudi v knjigah so bile lepe slike nemških krajev. Z žarečimi očmi so otroci naštevili nemške reke, nemške gore in nemška mesta in so se veselili učiteljeve pohvale, za katero žal niso videli grdega, potujčevalnega namena: tatu, ki je kradel

iz nedolžnih src koroške slovenske dece slovenske narodno zavest. In kaj šele zgodovina, ta najljubši predmet šolske dece, če jo zna učitelj zanimivo podajati. Niso slutili nedolžni slovenski otroci, da padajo, kakor sicer volkovi v nastavljenem toda skrbno zakrite jame, ko so se učili o delih slavni nemških mož, o nemških kraljih in cesarjih, o nemških zmagah in o junakih teh zmag, o slavni nemških vojskovodjih, saj so bili Nemci tudi Laudon, princ Evgen in celo slavni borec pri Sigetu, jugoslovenski Leonida Nikola Šubić Zrinjski; imenovali so ga Nikolaus Zriny. Celo v znanstveni učni knjigi, predpisani za učiteljska, je natisnato, da je bil Zrinjski Madžar — torej vse, samo ne Slovan. Sicer pa so v šoli uporabljali za vse slovanske kraje le nemška imena, če pa to ni bilo mogoče pa italijanska ali celo madžarska imena. V ilustraciji hočem navesti učno uro iz zgodovine učitelja Samesa v Libeličah. Ne vem, katero znamenito nemško osebnost je že obravnaval, toliko pa vem, da je bilo zanimivo in da je učitelj, potem ko je nas za dotično nemško osebo že navdušil, poudaril: glejte otroci, taki so Nemci, zdaj pa pogledjmo Slovence — glejte, takšni so in nič boljši — in imenoval je znanega vaškega pijanca in delomržeža, po šoli pa mi je na cesti rekel: glej, da boš Nemec.

Sploh so bili Slovenci pijani Kranjci, Čehi in Hrvati tatovi. Srbi svinjarji, pa — Rusi usivci — če se je v šoli že govorilo o Slovanih.

Seveda je tudi petje nemško-nacionalnih pesmi služilo pomemčevalnim namenom. Uspehi ljudske šole v pomemčevanju so bili veliki. Če pomislimo, da je bilo na dan ple-

biscita oddanih v trdno slovenskih občinah po 30 do 70% glasov za nemško Avstrijo in če pomislimo, da sta v teh vaseh nacionalno delovala le šola in cerkev — in je slovenski župnik branil in ohranjal, kar se je nacionalno ohraniti dalo, spoznamo velikanski uspeh, ki ga je koroška šola za nemško idejo dosegla med našim narodom. Škoda, da ni statističnih podatkov, koliko ljudi je koroška šola odtujila našemu narodu in jih privedla v nemški tabor. Statistika te vrste bi pokazala, za nas Slovence večje izgube, nego smo jih utrpeli v najbolj krvavih bitkah; in te izgube so nam prizadeli brez vsakršnih izgub za Nemce koroški učitelji. Zmagal na dan plebiscita je odločil za Nemce zopet učitelj prav tako, kakor je po izjavi nemških vojskovodij zmagal leta 1866. v boju med Avstrijo in Prusi, pruski učitelj; učitelji pa so zmagali in bodo še zmagali drugod in marsikje, samo da nam dandanes tega nikdo noče priznati in je namen tega skromnega referata, da se vsaj učitelji sami spomnimo važnosti in pomena svojega stanu in da po tem tudi uravna svoje korake naše učiteljsko udruženje, kadar gre za blagor nas in našega naroda in lepe naše domovine. Ne dvomim v besede profesorja Skaviča na ljubljanskem kongresu UJU, ko je poudaril, da smo sedma velesila mi učitelji in nikdo drugi. Tega bi se moralo zavedati vse učiteljstvo naše države, predvsem pa vsi tisti, ki jim je za močno, edinstveno in ljubljeno enotno državo Jugoslavijo. Ne trdim, pač pa samo poudarjam, da imam vtis, kakor da se pri nas dosedaj ni polagalo osnovni, narodni šoli tiste pažnje, ki jo zasluži po svoji važnosti; pač, važnost se je polagala, toda le na šolo kot tako, to je na zidavo novih šol, raz-

širjevanje šolskih poslopij, otvarjanje novih razredov in vzporednic — duši šole, narodovemu učitelju, pa imam vtis, se ne pripisuje tiste važnosti, ki jo v resnici ima za ves narod, za celo domovino. Dobro delo se namreč dobro plača, važno delo še boljše. Mi učitelji smo idealisti in bomo ostali, ker nas svet v našem idealizmu še ni pokvaril in zato ne zahtevamo velikih plač — saj vemo, da rabi država težko nabrani denar vsepovsod — toda boli nas dejstvo, da smo glede nagrad zapostavljeni za stanovni, ki po našem mnenju ne vrše za državo, kateri služijo prav nič važnejšega dela nego ga vršijo učitelji narodnih šol. Zdi se mi, da se pomen narodne šole omalovažuje. Do dela, ki se omalovažuje, človek nima veselja. Do dela pa je treba imeti veselje; posebno mnogo veselja, t. j. navdušenja, pa je treba učitelju narodne šole, za njegovo delo, ki ga vrši dan za dnevom za lepšo bodočnost svojega naroda.

Tudi jugoslovenski učitelj hoče vzgojiti narod, ali mu hoče vsaj dati podlago, da bo sposoben tekmovati s sosednjimi narodi, pa naj bo to na kulturnem, gospodarskem ali pa na bojnem polju. Učitelj narodne šole hoče in želi to, ali tudi on rabi oporo in to je izboljšanje njegovega družabnega položaja. S trdno vzravnano hrbtenico, veseljem v srcu, v glavi pa prost vseh vsakdanjih skrbi za svoj lastni obstanek, bo z novo vnmemo in z še vse večjim navdušenjem šel v boj za zmagajo jugoslovenske misli, pa naj bo to kadarkoli, kakorkoli in kjerkoli. Naj vzklije iz lepše bodočnosti jugoslovenskega učiteljstva tudi lepša bodočnost jugoslovenskega naroda in lepe in močne njegove domovine Jugoslavije.

Pošljite takoj naročilnice za „Naš rod“ in „Mladinsko Matico“. Položnice so dobila vsa šolska upraviteljstva.